सप्तरीको पत्थरगढास्थित मन्दिरहरूमा दलितहरूद्वारा सामुहिक प्रवेश गरी पूजा गर्दा भएको घटनाको

स्थलगत अध्ययन प्रतिवेदन

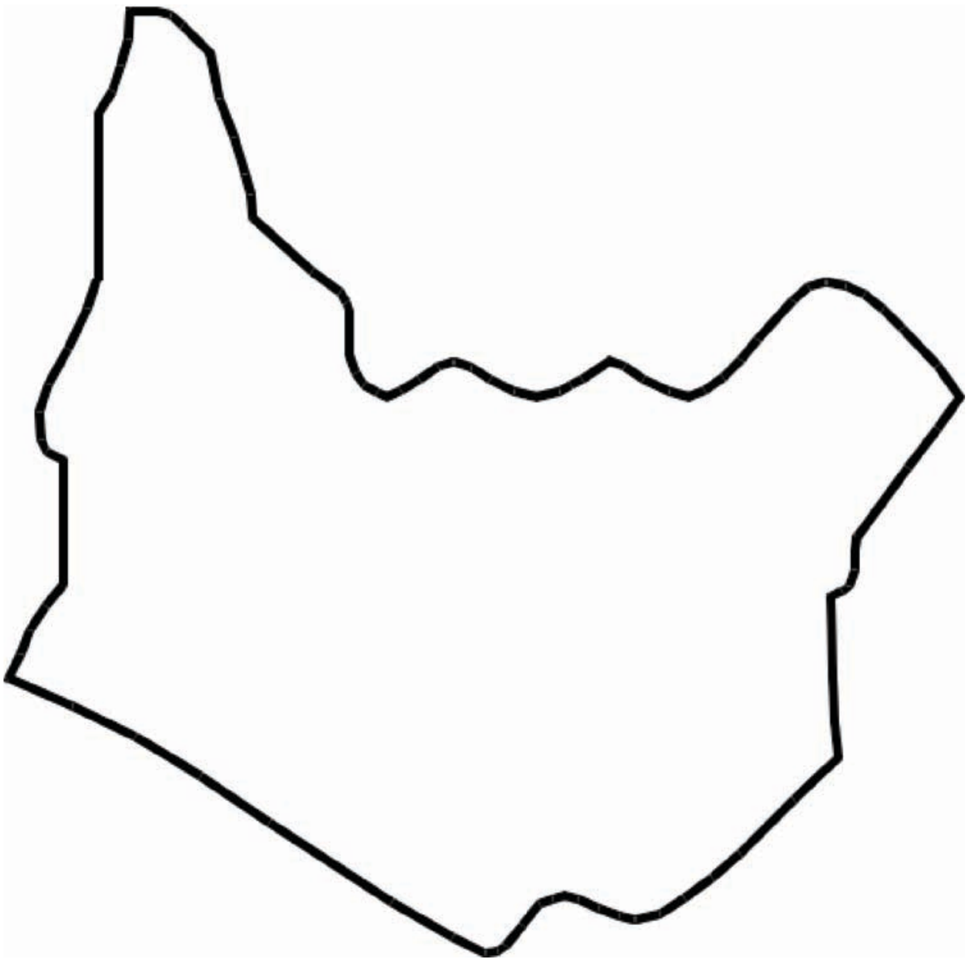

मानवअधिकार सन्धि अनुगमन समन्वय समिति

सचिवालय :

अनौपचारिक क्षेत्र सेवा केन्द्र (इन्सेक)

विषय सूची

१) कार्यकारी सारांश
२) पृष्ठभूमि
३) तथ्य संकलनको उद्देश्य
४) तथ्य संकलन पद्धति
५) तथ्य संकलन टोली
६) घटनाको संक्षिप्त विवरण
७) घटना विवरण
८) घटनाचक्र
९) घटनाका पीडित, पिडक तथा अन्य सरोकारवालाहरूको भनाई
१०) स्थानीय प्रशासनको भनाई
११) घटना सम्बन्धमा संयुक्त प्रेस विज्ञप्ती
१२) निष्कर्ष र सुझाव
१३) अनुसूची

कार्यकारी सारांश

२०६२ पुस ९ गते विहान ११ बजे दलित सेवा संघ सप्तरी शाखामा कार्यरत् सहजकर्ता ओमप्रकाश मेहताको अध्यक्षतामा दलित र गैरदलित समुदायका मानिसहरूको बैठक बस्यो। बैठकले सप्तरी जिल्लाको पत्थरगढा गाविस वडा नं. ३ मा रहेका तीन वटा मन्दिरमा प्रवेश गरी सामुहिक पूजापाठ गर्ने निर्णय गरेबमोजिम तत्कालै बद्री मरिक (डोम) को नेतृत्वमा पत्थरगढा वडा नं. ३ स्थित हनुमानजी, भगवती र राजाजी (रामजी) गरी तीन वटै हिन्दु मन्दिरमा सामूहिक प्रवेश गरी पूजापाठ गरे। २०६२ पुस १० गते बिहान वडा नं. ३ का स्थानीय प्रावि शिक्षक कर्णदेव चौधरी र मुनेश्वर पण्डित, वडा नं. ५ का बद्री यादव, नेपाली यादव, विलक्षण यादव र खुसर यादवसमेतका गैरदलितहरूको अगुवाईमा स्थानीय हनुमान मन्दिर प्राङ्गणमा एक भेला बस्यो। भेलाले ११ सदस्यीय एक छानविन समिति गठन गऱ्यो। उक्त समितिले सोही भेलामै दलितहरूलाई मन्दिर प्रवेश गराएकोले ओमप्रकाश मेहताले रू. १५०००/- तिर्नुपर्ने र निजले पाँच पटक कान समातेर उठबस गर्नुपर्ने फैसला गऱ्यो। सो बमोजिम ओमप्रकाश मेहतालाई जरिवाना र स्थानीय दलित लत्तर रामसमेतलाई पाँच पटक कान समातेर उठबस गर्न लगाइयो।

प्रशासनद्वारा घटनाको अनुसन्धान तहकिकातसम्म पनि गरेको पाइएन साथै दोषीहरूलाई कारवाही गर्न समेत कुनै किसिमको पहल नगरेको र दोषीउपर कारवाहीको प्रक्रिया अगाडि बढाउनुको सट्टा केही स्थानीय युवाहरूको मद्दतले मिलापत्र गराउन खोजेको पाईयो।

दलित समुदायका मानिसहरूले सामुहिक मन्दिर प्रवेश गरी पूजापाठ गरेकोमा जातीयताको आधारमा गरिएको यो घटनामा राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय मानवअधिकारसम्बन्धी कानूनको पूर्णरूपमा उल्लंघन भएको छ।

मानवअधिकार सन्धि अनुगमन समन्वय समिति सरकारसँग उक्त घटनाको तत्काल अनुसन्धान तथा तहकिकात गरी दोषीलाई कारवाही गर्नका लागि जातीय छुवाछूतको मुद्दाको प्रक्रिया अगाडि बढाउन माग गर्दछ।

घटनामा विद्यालयका शिक्षकहरूको सक्रिय संलग्नता रहेको देखिएकोले निजहरूलाई विभागीय कारवाही अगाडि बढाउनका लागि समेत माग गर्दछ।

ओम प्रकाश मेहतालाई गरिएको जरिवानाको रकम तत्काल फिर्ता गराउन र पीडितहरूलाई उचित क्षतिपूर्तिसमेत प्रदान गर्न र दलित समुदायको सुरक्षाको प्रत्याभूति गर्न गराउन सरकारसँग माग गर्दछ।

मानवअधिकार आयोग तथा राष्ट्रिय दलित आयोगले मानवअधिकार संरक्षण र सम्बर्द्धनका लागि सक्रियरूपमा कार्य अगाडि बढाउन आग्रह गर्दछ।

राज्यद्वारा तुरुन्त जातीय छुवाछूतको भेदभावविरुद्ध टोलटोलसम्म चेतनामूलक अभियान को थालनी गर्नसमेत आग्रह गर्दछ।

राजनीतिक दलका स्थानीय स्तरका कार्यकार्ताहरू घटनामा सक्रिय नेतृत्वदायी भूमिका खेलेको तथ्य पाइएकोले राजनीतिक दलहरूले पनि घटनामा आफ्ना कार्यकर्ताहरूको संलग्नताको छानवीन गरी कारवाही गर्न र छुवाछूतको भेदभावविरुद्ध अभियान चलाउन तथा गाउँ स्तरदेखि नै आ-आफ्ना कार्यकार्ताहरूलाई प्रशिक्षित गरी परिचालन गर्न आग्रह गर्दछ।

पृष्ठभूमि

नेपाली समाजमा जातीय छुवाछूतको भेदभाव कायमै छ। दलित समुदायका मानिसहरूलाई अहिले पनि मन्दिर प्रवेशमा बन्देज गर्ने कार्य कायमै छ। तराईका जिल्लाहरूमा यो समस्या अझ बढी रहेको छ। सप्तरी जिल्लाको पत्थरगाढामा भएको मन्दिर प्रवेशमा जातीय छुवाछूतको घटना भएको छ। सामाजिक हिसाबले स्थानीय दलितमाथि छुवाछूत र भेदभाव यस गाविसमा चरमरूपमा रहेको छ। खासगरी डोम जातिहरू यसबाट बढी प्रताडित छन्।

दलित सेवा संघ सप्तरीले सञ्चालन गरिरहेको दलित सशक्तिकरण तथा समावेशीकरण परियोजनाको कार्यक्रमअन्तर्गत संघका स्थानीय सहजकर्ता ओमप्रकाश मेहता (गैरदलित) को अगुवाइमा २०६२ पुस ९ गते दलितहरूद्वारा पत्थरगढा गाविस वडा नं. ३ स्थित तीन वटा हिन्दु मन्दिरहरूमा सामूहिक प्रवेश गरी पूजापाठ गर्ने कार्य भएको थियो। सो कार्यक्रमपछि दलित समुदायका मानिसलाई जरिवाना गर्ने लगायतका छुवाछूतको भेदभाव गर्ने कार्य भएको जानकारी प्राप्त भएकोले सो मन्दिर प्रवेशको घटनाका सम्वन्धमा स्थानीय तथा राष्ट्रियरूपमा विभिन्न क्रिया-प्रतिक्रिया र टिकाटिप्पणी हुन थालेपछि विवादले चर्को रूप लिएकोले घटनाको स्थलगत अध्ययन गरी सत्यतथ्य पत्ता लगाउन मिति २०६२ पुस १७ गते मानवअधिकार सन्धि अनुगमन समन्वय समितिको टोली काठमाडौंबाट घटनास्थलतर्फ प्रस्थान गरेको थियो। टोलीले २०६२ पुस १७ गतेदेखि १९ गतेसम्म घटनाको स्थलगत अध्ययन र विवरण संकलन गरेको थियो। टोलीले घटनाका सम्बन्धमा स्थलगत अवलोकन, पीडित तथा पिडक र अन्य सरोकारवालासँग अन्तवार्ता र स्थानीय प्रशासनसँग भेट गरी तथ्य संकलन गरेको थियो।

तथ्य संकलनको उद्देश्य

१. घटनाका सम्बन्धमा सत्य-तथ्य पत्ता लगाउने,
२. घटनाको सत्य-तथ्य सहितको प्रतिवेदन तयार गर्ने।

तथ्य संकलन पद्धति

१. घटनाका सम्बन्धमा प्रारम्भिक तथ्य संकलन
२. घटनाका सम्बन्धमा प्रकाशित सामग्रीको अध्ययन
३. घटनास्थलको अवलोकन
४. घटनाका पीडित, पिडक तथा प्रत्यक्षदर्शीसँग भेट गरी घटनाको विवरण संकलन
५. स्थानीय प्रशासन तथा अन्य सम्बन्धित व्यक्तिसँग घटनाका सम्बन्धमा छलफल गरी घटनाको विवरण संकलन।

तथ्य संकलन टोली

१. गजाधर सुनार	दलित गैरसरकारी संस्था महासंघ, काठमाडौं
२. गोकुल गौतम	गैरसरकारी संस्था महासंघ नेपाल, काठमाडौं
३. जितु गौतम	नेपाल उत्पीडित जातीय मुक्ति समाज, काठमाडौं
४. चक्रमान विश्वकर्मा	दलित सेवा संघ, काठमाडौं
५. शिव खकुरेल	इन्सेक, काठमाडौं
६. सुनिल बस्नेत	दलित महिला संघ, काठमाडौं
७. तिलक राई	लाहुरनिप, काठमाडौं
८. शिरोमणि ढुङ्गाना	जागरण मिडिया सेन्टर, काठमाडौं
९. नरेन्द्रराज ल्वागुन	दलित सेवा संघ, काठमाडौं

घटनाको संक्षिप्त विवरण

घटनाको मितिः २०६२ पुस ९ गते मन्दिर प्रवेश
२०६२ पुस १० गते जरिवाना, उठबसलगायतका जातीय भेदभाव
घटना समयः मन्दिर प्रवेश विहान करिब ११ बजे, जरिवानासमेतको कार्य विहान करिब ८ बजेपछि
घटनास्थलः पत्थरगढा गाविस वडा नं. ३
पीडितः स्थानीय दलित समुदाय
पीडकः स्थानीय समाज

घटना विवरण

२०६२ पुस ९ गते करिब विहानको ११:०० बजे दलित सेवा संघ सप्तरी शाखामा कार्यरत् सहजकर्ता ओमप्रकाश मेहता (गैरदलित) को अध्यक्षतामा २२ जना दलित र ५ जना गैरदलित सहित २७ जनाको उपस्थितिमा पत्थरगढा गाविस-३ मा बैठक बस्यो। बैठकले पत्थरगढा गाविसभित्र रहेका सम्पूर्ण सार्वजनिक हिन्दु मन्दिरहरूमा दलितहरू प्रवेश गरी पूजापाठ गर्ने निर्णय पारित गऱ्यो। सोही निर्णय अनुसार लगत्तै स्थानीय बद्री मरिक (डोम) को नेतृत्वमा पाँच जना चमार, बाह्र जना सरदार र चार जना खंग खत्वे तथा पाँच जना गैरदलितले पत्थरगढा वडा नं. ३ स्थित हनुमानजी, भगवती र राजाजी (रामजी) गरी तीन वटै हिन्दु मन्दिरमा सामूहिक प्रवेश गरी पूजापाठ गरे। मन्दिर प्रवेशको क्रममा स्थानीय गैरदलित समूदायबाट कुनै किसिमको रोकावट नभएको पाइयो। मन्दिर प्रवेश सम्वन्धी समाचार तत्काल स्थानीय तथा राष्ट्रिय पत्र-पत्रिकामा सम्प्रेषण तथा प्रकाशित भएको पाइयो।

२०६२ पुस १० गते विहान करिव ८:०० बजे सोही गाविस वडा नं. ३ का स्थानीय प्रावि शिक्षक कर्णदेव चौधरी र मुनेश्वर पण्डित, वडा नं. ५ का वद्री यादव, नेपाली यादव, विलक्षण यादव र खुसर यादवसमेतका गैरदलितहरूको अगुवाईमा स्थानीय हनुमान मन्दिर प्राङ्गणमा एक भेला बस्यो। भेलाले ११ सदस्यीय छानविन समिति गठन गऱ्यो। उक्त समितिले सोही भेलामै दलितहरूले मन्दिर प्रवेश गरेकाले देउता मासिएर सात तल्लामुनि गइसकेको छ, माथि ल्याउन ओमजात (स्थानीय भाषामा पूजापाठ) गर्नुपर्छ, ओमजात गर्न प्रति मन्दिर रू. ५०००/- का दरले ३ वटै मन्दिरको लागि रू. १५०००/- दलितहरूलाई मन्दिर प्रवेश गराएकोले ओमप्रकाश मेहताले तिर्नुपर्ने र निजले पाँच पटक कान समातेर उठबस गर्नुपर्ने फैसला गऱ्यो। त्यसैगरी स्थानीय दलित लत्तर रामलाई पनि भेलामा अभद्र भाषा बोलेको आरोपमा पाँच पटक कान समातेर उठबस गर्न लगाइएको पाइयो।

२०६२ पुस १० गते बेलुकी ४:०० बजे जिल्ला सदरमुकाम राजविराजमा जिल्ला स्तरीय दलित मानवअधिकार दबाब समूहका संयोजक एवं जिल्ला बार एशोसिएसन सप्तरीका अध्यक्ष रामचन्द्र सुवेदीको अध्यक्षतामा विभिन्न संघसंस्थाका २८ प्रतिनिधिको एक बैठक बसी घटनाका पिडकहरूलाई कानूनी कारवाही र पीडितहरूको शान्ति सुरक्षा कायम गराउन जिल्ला प्रशासन कार्यालयमा संयुक्त डेलिगेशन जाने निर्णय भयो। सोही निर्णय अनुसार २०६२ पुस ११ गते प्रमुख जिल्ला अधिकारी समक्ष "आवश्यक कानूनी कारवाही र शान्ति सुरक्षाको व्यवस्था गरिदिने सम्वन्धमा" समूहकै तर्फबाट निवेदन पेश गरियो। तर उक्त निवेदन जिल्ला प्रशासन कार्यालयले दर्ता नगरी आवश्यक सहयोग गर्नुभनी सिफारिस साथ जिल्ला प्रहरी कार्यालयमा पठाइयो। पीडित ओमप्रकाश मेहताले "सार्वजनिक अपराध (नियन्त्रण र सजाय) ऐन अन्तर्गत पिडकहरूलाई कारवाही गरिपाउँ" भनी पुस ११ गते नै जिल्ला प्रहरी कार्यालयमा जाहेरी दरखास्त दिएको वताए।

२०६२ पुस १४ गते सप्तरीका प्रमुख जिल्ला अधिकारी तिलकराम शर्माले स्थानीय पत्रकारहरू जितेन्द्र खड्का, श्यामसुन्दर यादव र हेमशंकर सिंह तथा स्थानीय गैर सरकारी संस्था सेभ द सप्तरीका अध्यक्ष ध्रुवदेव र सप्तरी सामूदायिक विकास केन्द्रका शम्भुप्रसाद चौधरी सहितको ५ जनाको टोली घटनास्थलमा पठाई दलित र गैरदलित दुवै पक्षलाई मिलापत्र गराई विवाद साम्य पार्न अनुरोध गरे। सोही अनुसार पत्थरगाढाको स्थानीय हनुमान मन्दिरको प्राङ्गणमा भेला बसी ओमप्रकाशलाई जरिवाना स्वरुप तिराएको रू. १५०००/- फिर्ता दिने (

फिर्ता दिई सकिएको भनिए पनि फिर्ता गर्न बाँकी) र पुस ९ गतेको मन्दिर प्रवेशसम्बन्धी घटनालाई लिएर भविष्यमा दुवै पक्षले कुनै किसिमको विवाद नगर्ने सहमति भयो भनी ओमप्रकाश मेहताको अनुपस्थितिमा नै मिलापत्र गरेको पाइयो। मिलापत्रमा बद्री मरिक र लत्तर राम सहित ९ जनाले र केही गैरदलितले हस्ताक्षर गरेका थिए।

घटनाक्रम

२०६२/०९/०९ : पत्थरगढा गाविस वडा नं. ३ स्थित तीनवटा हिन्दु मन्दिरहरूमा दलितहरूको सामूहिक प्रवेश र पूजापाठ।

२०६२/०९/१० : स्थानीय गैरदलितहरूले भेला बोलाई मन्दिर प्रवेश गराएवापत ओमप्रकाश मेहतालाई जरिवाना स्वरुप रू. १५०००/- र पाँच पटक कान समातेर उठबस र लत्तर रामलाई पनि पाँच पटक कान समातेर उठबस गर्न लगाईएको।

२०६२/०९/११ : जिल्ला स्तरीय दलित मानवअधिकार दबाब समूहले जिल्ला प्रशासन कार्यालयमा पिडकलाई कारवाही तथा पीडितको शान्ति सुरक्षाको लागि निवेदन पेश। पीडित ओमप्रकाश मेहताले जिल्ला प्रहरी कार्यालयमा जाहेरी दरखास्त दिएको।

२०६२/०९/१२ : जिल्ला स्तरीय दलित मानवअधिकार दबाब समूहको बैठकले दलितको मन्दिर प्रवेशको अधिकार प्रत्याभूत हुनुपर्ने र पीडितहरूको कथित कारवाही फिर्ता हुनुपर्ने माग।

२०६२/०९/१३ : पीडकहरूलाई कानुनी कारवाही अगाडि बढाउन विहान ११ बजे पीडितहरू मानवअधिकारकर्मी र पत्रकार संयुक्तरूपमा गई ज्ञापन पत्र प्रमुख जिल्ला अधिकारीलाई बुझाइयो। बैठकमा जिल्ला प्रहरी कार्यालयका एस.पि. सशस्त्र प्रहरी गणका एस.एस.पि. र आर्मीका मेजर सरोपप्रताप राणाको समेत उपस्थिति थियो। उहाँहरूबाट पीडकलाई तुरुन्त कानुनी कारवाही गर्ने आस्वासन दिइएको थियो। सो डेलिकेसनमा २१ जना सहकर्मीहरूको सहभागीता थियो।

२०६२/०९/१४ : जिल्ला प्रशासन कार्यालयको अनुरोधमा केही स्थानीय पत्रकार र गैसस प्रतिनिधिको अगुवाईमा दलित र गैरदलित बीच मिलापत्र। पीडित ओमप्रकाश मेहता अनुपस्थित।

२०६२/०९/१५ : राजविराज नगरपालिका वाड नं. ५ हनुमान मन्दिरस्थित चौरमा सिराहा सप्तरी दलित संघसंस्थाहरू दलित अधिकारकर्मीको उपस्थितीमा बैठकमा पीडितहरू ओमप्रकाश महेता र लतर रामले घटनाको बारे जानकारी गराउनुको साथै न्यायको पहल गराउन अनुरोध गरेका थिए। बैठकले पत्थरगढा घटनालाई स्थलगत निरीक्षण गर्न असफी सदाको अध्यक्षतामा १४ सदस्यीय टोली गठन गरेको थियो।

घटनाका पीडित, पिडक तथा अन्य सरोकारवालाहरूको भनाई

ओमप्रकाश मेहता, पीडित, पत्थरगाढा-३, सप्तरी, दलित सेवा संघ सप्तरीमा कार्यरत्

पन्ध्र दिन अगाडिदेखि हाम्रो योजना थियो। त्यसै योजना अनुसार हामीले सम्पूर्ण दलितहरूलाई सूचना दिएका थियौ। मंसिरको महिनामा धानको कामको झटारो भएकोले समयमा उपस्थित नभइदिने समस्या भयो। मंगलबार हाम्रो स्थानिय हाट बजार लाग्दछ र त्यसै समयमा दश जना जति जम्मा भएका रहेछन्। त्यतिले नहुने भएकोले आज नगरौं शनिबारको दिन सबैलाई बोलाएर ल्याउने भन्ने सहमती भयो र शनिबार ९ बजे

बैठक बस्ने समय पनि निश्चित गरियो। आठ बजेदेखि मान्छे जम्मा हुन लागे पछि नौ बजे देखि बैठक शुरु भयो। बैठकमा मन्दिर प्रवेशको एजेण्डामा छलफल हुँदा संविधानले मन्दिर पस्न छुट दिएको छ र राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय मानवअधिकारको मूल्य मान्यताले पनि दिएको छ। यो मौलिक अधिकार हो। हामीले पनि सार्वजनिक स्थलमा प्रवेश गर्न पाउनु पर्छ भन्यौं। त्यसपछि कुन दिन प्रवेश गर्ने भनेर गाउँका बुढापाकाहरूसँग छलफल गरौं भन्दा दलितहरूले मानेन। बद्री मणिक डोमको नेतृत्वमा लड्डु लिएर पहिलो चोटी हनुमानजी मन्दिर, त्यसपछि भगवती मन्दिर अन्त्यमा हामी रामजी मन्दिरमा सफलतापूर्वक प्रवेश गरी पूजा गऱ्यौं। त्यति बेला गैरदलितहरूबाट कुनै किसिमको रोकावट आएन। कर्णदेव चौधरी बाटोमा आएर यो के को जमात हो भनेर झर्कियो। दलितहरूले पनि मन्दिरमा पूजा गर्न पाउनु पर्छ भनेर मन्दिर प्रवेश गर्न गएको भन्दा ठीकै छ गर्नु होस् तपाईंहरूको पनि अधिकार हो भन्यो।

भोलिपल्टको भेलामा सम्पूर्ण गैरदलितहरूले मलाई गैरदलित भएर पनि ओमप्रकाशले मन्दिर प्रवेशमा दलितहरूको अगुवाई गरेको हो भने। यसले जघन्य अपराघ गरेको छ त्यसैले यसलाई दण्ड जरिवाना हुनु पर्दछ भने। उनीहरूले बोल्दा समाजले सुन्थे भने मैले तर्कहरू दिँदा सबैले एकै चोटी हो हल्ला मच्चाउथे। त्यसै क्रममा कर्णदेव चौधरीले मलाई ओमप्रकाशजी तपाईंले यस्तो किन गर्नुभयो भन्नुभयो। हजुर यो सार्वजनिक स्थल हो, कसैको बुबाको होइन, सार्वजनिक स्थल भएकोले सबैको पहुँच हनु पर्छ। पूजाहरूमा दलितहरूले पनि चन्दा दिन्छन् तर उनीहरूले किन मन्दिर पस्न पाउँदैनन्। तर उनहिरूले ठीक छ हामीहरूले छुट् दिएकै छौं। उनीहरूले स्कूलमा पढ्न पाइराखेकै छन्, खाने पानीमा उनीहरूको पहुँच छ भने। त्यसो भए मन्दिरमा तपाईंहरूले किन प्रवेश गर्न दिनु भएन भन्दा उनीहरूले हाम्रो परम्परादेखि नै यस्तै भई राखेको छ भने।

यस घटनालाई स्थानीय प्रशासनले हेलचेक्राई गरेको छ। हामी जिल्ला प्रशासन कार्यालयमा गयौं र प्रमुख जिल्ला अधिकारीज्यूलाई भेटयौ। उहाँले ठीक छ सामाजिक कुरा हो समाजमा नै बस्नुपर्छ। त्यसैले मिलापत्र गर्नु आवश्यक छ भनेर जिल्ला प्रहरी कार्यालयलाई पत्र काटी दिनुभयो र डिएसपी साहेवले पनि त्यस्तै कुरा राख्नुभयो। ठीक छ ओमप्रकाशजी सामाजिक कुरामा पहिला मिलापत्र गर्नुहोस् भएन भने पछि कारवाही त छँदैछ भन्नुभयो। मानवअधिकार दबाब समूहको संयोजक रामचन्द्र सुवेदी, सुदिप पोखरेल र सुरेन्द्र यादवलगायत् अन्य सामाजिक संस्थाका प्रतिनिधिहरू पनि जानुभएको थियो। डरले गर्दा मेरो बुबाले पैसा पाइसकेको छु भन्नुभएको हो तर पाउनु भएको छैन किनकि सामाजिक दबाब धेरै छ। बुबालाई तिम्रो दुईवटा छोरीको विवाह हुन दिन्नौ, तिमीलाई समाजमा बस्न दिदैनौं भनेका छन्। आगामी दिनहरूमा समाजले यस्तो गल्ती नगरोस्, दलितहरूको पनि सार्वजनिक स्थलमा पहुँच हुनुपर्छ भन्ने मेरो माग हो।

लत्तर राम, पीडित, पत्थरगाढा-३, सप्तरी
अहिले त दबाब छैन तर केही दिन पहिला हामीले सामुहिकरूपमा मन्दिर प्रवेश गरेका थियौं। त्यतिबेला निकै झमेला भोग्नुपऱ्यो। यो मन्दिर सञ्चालनको लागि हामी सबै दलितहरू पनि गैरदलितले सरह चन्दा दिन्छौं, अन्य सहयोग पनि गर्छौं। तर पनि हामी मन्दिरमा कहिल्यै पनि प्रवेश पाएका छैनौं।

ओमप्रकाशले भनेपछि हामीले मन्दिर प्रवेशमा साथ दियौं। तर यो गाउँमा छुवाछूत अति छ। *ए डुम* भएर पनि मन्दिर पस्ने हो भन्छन् सबै जना। पुस ९ गते मन्दिर प्रवेश गर्ने क्रममा पनि म सहभागी थिएँ। घटनापछि १० गते बसेको गैरदलित समाजको बैठकले ओमप्रकाशलाई त १५ हजार रुपैंया जरिवाना तिरायो। तर मलाई विनाकारण पाँच पटक कान समातेर उठबस गर्न लगाए।

म त एउटा बुढो मान्छे, एउटा शिक्षकजस्तो मान्छेको अगुवाईमा मन्दिर प्रवेश गर्दा मलाई कान समातेर उठबस गर्न लगाइएको छ। पैसा त फिर्ता गर्न मिल्ला तर समाजको अगाडि मलाई कान समातेर उठबस गर्न लगाई मेरो बद्नाम गरिएको छ। हाम्रो पनि इज्जत छ, मेरो पनि सम्मान छ। त्यसको क्षतिपूर्ति कसरी हुन सक्छ। म आगामी दिनमा हामीहरूलाई यस किसिमको विभेद कसैले पनि नगरोस भन्ने चाहन्छु।

कर्णदेव चौधरी, स्थानीय शिक्षक, पत्थरगाढा- ३, सप्तरी
बीस वर्षदेखि शिक्षक पेशामा लागिरहेको छु। गाउँको समाजिक हिसाबले समाजमा सबै बस्ने छलफल गर्ने त गर्नै पर्दछ। छलफलमा सहभागी हुनै पर्छ। आफूले जाने बुझेका कुराहरू राख्नै पर्छ। पार्टीसँग त हामी आवद्ध छैनौं तर भोट त कुनै न कुनै पार्टीलाई दिनै पर्‍यो। त्यो हिसाबले हामी दिन्छौं।

अस्तिको जुन घटना भयो त्यो दु:खलाग्दो किसिमको घटना भयो। अब घटना भइसकेपछि एउटा सामाजिक र एउटा प्रशासनिक कुरामा फरक छ। सामाजिक रितिरिवाजसँग कसैको कसैसँग तालमेल हुँदैन फरक पर्छ। सामाजिकरूपमा फरक छ र कानूनीरूपमा भिन्नै किसिमको छ। तर कानुनी सबै कुरा समाजले बुझ्दैन। यसलाई बुझाउनु पर्छ, सम्झाउनु पर्छ। छुवाछूत र भेदभाव सबै क्रमश: आफै कम हुदैं गइराखेको छ। गाउँमा डोमबाहेक अरु जति जातिहरू पर्दछन् दलित जातिहरूमा तिनीहरूसँग अब समान व्यवहार भइरहेको छ। सबैले सँगै बसेर खान्छन्, उठ्छन् त्यो कुनै संस्था वा कसैबाट क्रान्ति गरेर त्यो छुवाछूत हटेको होइन। धेरैले आफ्नो घरमा बसाएर खाने उसको घरमा बसेर खाने गर्छन् कुनै भेदभाव छैन। म आफ्नो घरमा बसाएर खुवाउँछु म पनि उनीहरूको घरमा गएर खान्छु, विवाह भोजमा पनि जान्छौं कुनै भेदभाव छैन। जहाँसम्म अरु अरु जात जस्तै बातर, खत्वेलगायत् सबैको व्यवहार, रहनसहन, सरसफाइमा ध्यान दिए उनीहरू सँगसँगै बस्न लागियो खान लागियो। तर एउटा जुन डोम जाति हो उनीहरूमाथि दलितहरूले नै भेदभाव गरिराखेका छन्।

हामीले दलित समुदायका मानिसहरूलाई प्रश्न गर्दा हामीलाई ओमप्रकाशले हाम्रो दलितको कार्यक्रम छ भनेर मौखिक बोलाएको थियो भने। हाम्रो गाविसमा ७ सय दलित मतदाता संख्या छ तर त्यस बेला २३ जना भेला भएका थिए। दलितहरूको बैठक छ भनेर उनीहरूलाई बोलाए र एक्कासी मन्दिर प्रवेशको कुरो राख्यो भनेर दलितहरूले भनेका छन्। त्यसमा पनि बद्री मणी जुन सुँगुर चराइरहेको थियो। खाना खाई सुँगुर चराइरहेको अवस्थामा उसलाई जबरजस्ती बोलाएका थिए। उसको इच्छाले आएको होइन अरुको दबाबमा आएको थियो। दबाबमा उसलाई नुहाउन लगाइयो र मन्दिर प्रवेश गर्न लगाइयो। सबै आ-आफ्नो काममा व्यस्त भएकाले गाउँलेहरूले बेलुका मात्र थाहा पाए। पछिल्लो विहान १० बजे भेला हुने भनेर सबैलाई जानकारी दियौं। १० बजे लगभग एक हजारको संख्यामा गाउँलेहरू जम्मा भए। सम्पूर्ण दलितलाई बोलाइयो, ओमप्रकाशलाई र त्यो डोमलाई पनि बोलाइयो। डोम त भागी हाल्यो डरैले हो की विचरा अस्ति मलाई यिनीहरूले जबर्जस्ती पसाई दियो अब मलाई गाउँलेले के गर्छ भनेर होला। उसलाई कसैले केही गरेन। ओमप्रकाश मेहतालाई १५ हजार रुपैयाँ जरिवाना तोकेका हौं। त्यो जरिवाना पछि फिर्ता गरी दियौं।

सुमन प्याकुरेल, सचिव, सगरमाथा अञ्चल कमिटी, नेकपा (एमाले)
यो घटना धेरै दु:खलाग्दो छ। सामाजिकरूपमा हाम्रो गाउँ-समाजमा ठूलाले सानालाई हेप्ने, दबाउने गरिन्छ। स्वभाविक छ मानिस जन्मको आधारमा ठूलो अथवा सानो हुँदैन। मानिसलाई कर्मले ठूलो बनाउँछ, कर्मले महान् बनाउँछ। मजदुर वर्गलाई सामाजिक, आर्थिक कारणलगायत् आदि विभिन्न कारणले गर्दा यो चमार, डुम, दुसाँध आदिलाई फोहोरी काममा लगाइएको छ। त्यो त एउटा संयोग हो। हामीले कसैलाई पनि जातको आधारमा विभेद गर्न हुन्न। अब जहाँसम्म धार्मिक हिसाबले मन्दिरको कुरा छ मन्दिर सबैको लागि हो। यसमा जातीय विभाजन हुनु हुँदैन।

वडा दुख:लाग्दो कुरा छ कि यो घटनामा एउटा शिक्षक कर्णदेव जस्तो मान्छेको नाम जोडिएको छ, मलाई त आश्चर्य लागेको छ। पत्थरगाढामा यो जघन्य घटना भएको छ। तथापी हामीहरू सबै यो घटना मिलाउन लागिपरेका छौं। यो घटनामा भएको गल्ती महसुस गरेर माफी माग्ने पक्ष पनि धन्यवादको पात्र छ।

सप्तरीमा डुम जाति बर्षौंदेखि जातीय रूपमै उत्पीडनमा परेको छ। त्यसैले हामीले आगामी दिनमा अहिले भएको सम्झौता मान्नुपर्छ। सम्झौता आधारभूतरूपमा ठीक छ तर फेरि पनि मूल कुरा भनेको यसलाई इमान्दारीपूर्वक लागू गरिन्छ कि गरिँदैन भन्ने हो। मेलमिलाप हुनुपर्छ। अब जहाँसम्म सामाजिकरूपमा जरिवानाको कुरा छ, त्यो जरिवाना फिर्ता गरिनुपर्छ। चतुरानन्द (ओमप्रकाश मेहताको बुबा) ले जति जरिवाना तिरेका थिए, उनले स्वीकार गरेका छन् कि उनले जरिवाना फिर्ता पाएका छन्। यदि उनले पैसा फिर्ता पाएका छैनन् भने म जिम्मेवार भएँ,। यो पैसा फिर्ता गराउन म सक्रियरूपमा लाग्ने छु।

स्थानीय प्रशासनको भनाई

तिलकराम शर्मा, प्रमुख जिल्ला अधिकारी, सप्तरी
अब जुन घटना भयो घटना हुने बित्तिकै स्थानीय प्रशासन सक्रिय भएको छ। दिनुपर्ने निकायलाई निर्देशन दिइएको छ। विगतमा एक दुईवटा बोक्सी तथा दलितहरूको घटना भएका थिए। त्यो अवस्थामा पत्रकारहरू, संघसंस्थाका साथीहरू अनि मानवअधिकार संघसंस्थाका साथीहरू गएर मिलाएर मेलमिलापको वातावारण कायम भएको थियो। यद्यपी त्यो समस्या अझै छँदैछ।

अहिलेको घटनालाई हामीले चाँही के रूपमा लियौं भने प्रशासन आफैं सक्रिय भएर मिलाउँदा भन्दा समाजका जिम्मेवार मान्छेहरू, नागरिक समाजद्वारा प्रयत्न भएर सहज भयो भने त्यो दिगो हुन्छ। यसले सामाजिक दायित्वबोध गराउँछ भन्ने हिसाबले लियौं। यसै क्रममा जितेन्द्र खड्का, ध्रुव देव, बद्री नारायणसमेतका साथीहरू हामी पत्थरगढा जाँदैछौं भन्नुभयो। ठीक छ घटनाको बारेमा बुझ्नुस् र मलाई पनि खबर गर्नुहोला भनेको थिएँ। मैले लेखेरै तपाईंहरू गएर घटना मिलाउन भनेको होइन। तपाईंहरू पनि हेर्न सक्नुहुन्छ भनेर सामान्य कुराकानीको क्रममा भनिएको मात्र हो। त्यसपछि बेलुकापख अवस्था सहज भयो। अब चाँही यस्तो घटना नहोला भन्नुभयो। जिम्मेवार व्यक्तिहरूद्वारा भएको मिलापत्र सकारात्मक नै भयो होला भन्ने भयो। त्यसपछि त्यो मिलापत्रको सवालमा केही कुराहरू, असहमतिहरू आइदिएको भए हुन्थ्यो तर त्यसरी आएन। सञ्चारमाध्यमहरूमा घटना मिलि नसकेको भन्ने समाचार आउँदा हामी झसङ्ग भएका थियौं। घटनाको सन्दर्भमा केही काम बाँकी छ। सक्रियताका साथ लाग्नुपर्छ भन्ने हामीलाई भएको थियो। अलि व्यस्तै भएको कारण केही गर्न भ्याइएन। बाँकी कुराहरू अब आउँछन्। आएपछि हामीले के गर्नुपर्छ हामीले पनि आफ्नो दिशा निर्धारण गरौंला भनेरै म लागेको हो। यसबारेमा मैले जिल्ला प्रहरी कार्यालयमा पनि सोधें के हो यस्तो हल्ला सुनिन्छ तपाईंहरू कानमा तेल हालेर बस्नु भाछ ? भन्दा होइन हामी कहाँ जाहेरी दिने पक्षहरूले आएर नै यो कुराहरू मिलिसक्यो भनेकाले हामीले कारवाही नगरेका हौं भन्ने जानकारी भएको थियो।

घटना सम्बन्धमा संयुक्त प्रेस विज्ञप्ती

घटनाको स्थलगत अनुसन्धान टोलीले घटनास्थलमा पुगी पीडितहरू तथा अन्य गैरदलितहरूको भेला बोलाई छलफल गर्दा भविष्यमा दलितहरूमाथि भेदभाव नगर्न तथा दलित जागरणका कार्यक्रममा सामाजिक सद्भाव कायम राख्न पीडित र पिडक दुवैको तर्फबाट एक एक जनाले हस्ताक्षर गरी संयुक्त प्रेश विज्ञप्ती जारी गर्ने सहमति भए अनुसार २०६२ पुस १८ गते प्रेस विज्ञप्ती जारी गरिएको थियो।

निष्कर्ष र सुझाव

२०६२ पुस ९ गते विहान ११ बजे दलित सेवा संघ सप्तरी शाखामा कार्यरत् सहजकर्ता ओमप्रकाश मेहताको अध्यक्षतामा दलित र गैरदलित समुदायका मानिसहरूको बैठक बस्यो। बैठकले सप्तरी जिल्लाको पत्थरगढा गाविस वडा नं. ३ मा रहेका तीन वटा मन्दिरमा प्रवेश गरी सामुहिक पूजापाठ गर्ने निर्णय गऱ्यो। सो बमोजिम तत्काल बद्री मरिक (डोम) को नेतृत्वमा गएको समूहले पत्थरगढा वडा नं. ३ स्थित हनुमान जी, भगवती र राजा जी (रामजी) गरी तीन वटै हिन्दु मन्दिरमा सामूहिक प्रवेश गरी पूजापाठ गरे। २०६२ पुस १० गते विहान करिव ८:०० बजे सोही गाविसवडा नं. ३ का स्थानीय प्रावि शिक्षक कर्णदिव चौधरी र मुनेश्वर पण्डित, वडा नं. ५ का बद्री यादव, नेपाली यादव, विलक्षण यादव र खुसर यादवसमेतका गैरदलितहरूको अगुवाईमा स्थानीय हनुमान मन्दिरको प्राङ्गणमा एक भेला बस्यो। भेलाले ११ सदस्यीय छानवीन समिति गठन गऱ्यो। उक्त समितिले सोही भेलामै दलितहरूले मन्दिर प्रवेश गरेकाले देउता मासिएर सात तल्ला मुनी गइसकेको छ, माथि ल्याउन ओमजात (स्थानीय भाषामा पूजापाठ) गर्नुपर्छ, ओमजात गर्न प्रति मन्दिर रू. ५०००/- का दरले ३ वटै मन्दिरको लागि रू. १५०००/- दलितहरूलाई मन्दिर प्रवेश गराएकोले ओमप्रकाश मेहताले तिर्नुपर्ने र निजले पाँच पटक कान समातेर उठबस गर्नुपर्ने फैसला गऱ्यो। सो बमोजिम ओमप्रकाश

मेहतालाई जरिवाना गरेको पाइयो। त्यसैगरी स्थानीय दलित लत्तर रामलाई पनि पाँच पटक कान समातेर उठबस गर्न लगाइएको पाइयो।

प्रशासनद्वारा घटनाको अनुसन्धान तहकिकातसम्म पनि गरेको पाइएन साथै दोषीहरूलाई कारवाही गर्न समेत कुनै किसिमको पहल गरेको पाइएन। मन्दिर प्रवेशको घटनापछि दलित र गैरदलितबीच उत्पन्न विवाद समाधान गर्ने र पीडितले माग गरेबमोजिम शान्ति सुरक्षाको वातावरण कायम गरी दोषीउपर कारवाहीको प्रक्रिया अगाडि बढाउनुको सट्टा केही स्थानीय युवाहरूको मद्दतले मिलापत्र गराउन खोजेबाट स्थानीय प्रशासनले घटनाप्रति गम्भीर चासो र संवेनदशीलता नदेखाएको पाइयो।

दलित समुदायका मानिसहरूले सामुहिक मन्दिर प्रवेश गरी पूजापाठ गरेकोमा जातीयताको आधारमा गरिएको यो घटनामा राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय मानवअधिकारसम्बन्धी कानूनको पूर्णरूपमा उल्लंघन भएको छ।

यो घटनामा नेपाल अधिराज्यको संविधान, २०४७ को धारा ११ ले प्रदान गरेको समानता, धारा १२ ले प्रदान गरेको वैयक्तिक स्वतन्त्रता र धारा १९ ले प्रदान गरेको धर्मसम्बन्धी मौलिक हकको पूर्णरूपमा उल्लंघन भएको छ। साथै यो घटना संविधानको धारा ११(४) तथा मुलुकी ऐन अदलको १० क नं. विपरीत भएको छ।
यो घटनामा नेपाल पक्ष भएको सबै किसिमका जातीय विभेद उन्मुलन गर्ने सम्बन्धी अन्तर्राष्ट्रिय महासन्धि १९६५ को धारा १, २, ३, ४, ५, र ६ को पूर्णरूपमा उल्लंघन भएको छ।

सरकारी मुद्दासम्बन्धी ऐन २०४९ बमोजिम जातीय छुवाछूतको भेदभाव सरकारवादी मुद्दा भएकाले मानवअधिकार सन्धि अनुगमन समन्वय समिति सरकारसँग उक्त घटनाको तत्काल अनुसन्धान तथा तहकिकात गरी दोषीलाई कारवाही गर्नका लागि जातीय छुवाछूतको मुद्दाको प्रक्रिया अगाडि बढाउन माग गर्दछ।

घटनामा विद्यालयका शिक्षकहरूको सक्रिय संलग्नता रहेको देखिएकोले निजहरूलाई विभागीय कारवाही अगाडि बढाउनका लागि समेत माग गर्दछ।

ओमप्रकाश मेहतालाई गरिएको जरिवानाको रकम तत्काल फिर्ता गराउन र पीडितहरूलाई उचित क्षतिपूर्तिसमेत प्रदान गर्न र दलित समुदायको सुरक्षाको प्रत्याभूति गर्न गराउन सरकारसँग माग गर्दछ।

यो घटनाका सम्बन्धमा मानवअधिकार आयोग तथा राष्ट्रिय दलित आयोगले कुनै चासो नदेखाएको पाइएकाले मानवअधिकार संरक्षण र सम्बर्द्धनका लागि सक्रियरूपमा कार्य अगाडि बढाउन आग्रह गर्दछ।

जातीय छुवाछूतको विभेदको घटनालाई सरकारले गम्भिररूपमा लिई कारवाही अगाडि बढाउन र राज्यद्वारा तुरुन्त जातीय छुवाछूतको भेदभावविरुद्ध टोलटोलसम्म चेतनामूलक अभियान को थालनी गर्नसमेत आग्रह गर्दछ।

उक्त घटनामा विभिन्न राजनीतिक दलका स्थानीय स्तरका कार्यकार्ताहरूले सक्रिय नेतृत्वदायी भूमिका खेलेको तथ्य पाइएकोले राजनीतिक दलहरूले पनि घटनामा आफ्ना कार्यकर्ताहरूको संलग्नताको छानवीन गरी कारवाही गर्न र छुवाछूतको भेदभावविरुद्ध अभियान चलाउन र गाउँ स्तरदेखि नै आ-आफ्ना कार्यकार्ताहरूलाई प्रशिक्षण र परिचालन गर्न आग्रह गर्दछ।

घटनालाई सार्वजनिक गरी आम चासो स्थापित गराउन प्रेसले प्रारम्भीक चरणमा प्रशंसनीय भूमिका निभाएकोमा पछिल्लो चरणमा केही स्थानीय पत्रकारहरूले प्रशासनको सहयोगीको रूपमा संलग्न भई मिलापत्र गराउने र पीडितहरूको न्याय सम्पादनको मागलाई निरुत्साहित गर्ने जस्ता क्रियाकलाप भएको तथ्य पाइएकोले प्रेस जगतले यस्ता घटनाहरूमा संवेदनशील भई कार्य गर्न आग्रह गर्दछ।

अनुसूची

श्री मानवअधिकार तथा सामुदायिक विकास
प्रतिष्ठान नेपाल   मिति: २०६२/९/१०
[illegible]

विषय: मानव अधिकार संरक्षण गर्दै
शान्ती सुरक्षाको सहज वातावरण
तयार गर्दै दोषीमाथी आवश्यक
कार्वाही गराइ दिनु हुन।

महोदय,

उपरोक्त सम्बन्धमा पञ्चगाछ गाविस वडा नं.
४ बस्ने म वडी पाकि लगायत २२ जना दलित [illegible]
गाविसका नागरिक स्थानिय हनुमानजी, भगवती र
राजाजी मन्दीरमा दर्शन (पूजापाठ) गर्न कटिबद्ध भै
स्थानिय [illegible] जातका [illegible] मद्दतमा [illegible]
सहयोग [illegible] / [illegible] स्थानिय पञ्चगाछ चौकमा
गएका बिहान ९ बजे देखी १२ बजे बिच गाविसको पूजापाठ तथा
दर्शन सम्बन्धमा करिब ५०/६० जनाबिच कर्णदेव चौधरी,
[illegible] यादव र दिलीप यादव समेतको संलग्नतामा सर्वो
[illegible] भई मन्दी प्रवेश सम्बन्धमा पञ्चायतमा [illegible]
[illegible] [illegible] भाग्दै उम्किन सफल भए र [illegible]
(म वडीमाथि) [illegible] गरी [illegible] गाउबाट भगाउने
[illegible] यथार्थ [illegible] मानवअधिकार
[illegible] दोषीमाथी आवश्यक कार्वाही गरी गराई शान्ति सुरक्षा
[illegible] दिनहुन सादर अनुरोध गर्दछु।

[illegible]/२०६२
[illegible]/०६२ बिहान ९-१२ को   पदरि मलाक

वडी परीक
पञ्चगाछ-४

श्रीमान अध्यक्ष ज्यू
दलित सेवा संघ सप्तरी
राजविराज

विषय :- उचित न्यायको लागि पहल गरी बारे ।

महोदय,

उपरोक्त सम्बन्धमा यो छाडि मिति २०६२/८/६ गते शनिवारको दिन हिन्दु धर्मानुसार दलितहरुको सहयोगमा स्थानीय बासिन्दा बढी मरिकले भगवती, राजाजी र हनुमानजी मन्दिरमा पूजा गरेको कारणले गर्दा न्याँडा और दलितहरुले मानव अधिकारको दुरुपयोग गर्दै रु १५०००/- जरिवाना र पञ्च बक्स लगाएर उठाई कराई २०६२/८/१० गते पंचायतको निर्णयले गरेको छ। उक्त पन्ध्रह हजार रुपैया मिति २०६२/८/११ गते बेलुका सम्म बुझाउन नसके भैंसी, गोरु र घरको अन्य महत्वपूर्ण समानहरु खोस्ने निर्णय भएकोले ~~[illegible]~~ उचित न्याय पाउनको लागि श्रीमान समक्ष यो निवेदन पेश गरेको छु। श्रीमानको जो आदेश

[illegible]
दर्ता नं. 64
मिति : २०६२/८/१०

निवेदक
(signature) ओम प्रकाश मेहता
पथरपुरा-३.

श्रीमान् संयोजक ज्यू
जिल्ला स्तरीय दलित मानव अधिकार दबाब समूह, सप्तरी

विषय :- उचित न्यायको लागि पहल गरी पाउँ बारे ।

महोदय

उपरोक्त सम्बन्धमा यो छ कि मिति २०६८/८/६ गते बद्री मरिकको नेतृत्वमा हनुमान जी, भगवती आदिको मन्दिरहरूमा प्रवेश गरी पूजापाठ गरेको आरोपमा मिति २०६८/८/१० गते हनुमान जी मन्दिरको प्राङ्गणमा बसेको सार्वजनिक बैठकले मन्दिर प्रवेशको अगुवाई गरेको बापत रु. १५०००/- (अक्षरेपी पन्ध्र हजार मात्र) र ५ पटक कान समातेर उठबस गराएको छ। उक्त रु. १५,०००/- मिति २०६८/८/१५ गते सोमबारको बेलुका सम्म बुझाउन भनी मैदो, गौंक कार अबुल उपर गर्ने निर्णय भएको छ। त्यस्तै, दलितको पनि मन्दिरमा पूजापाठ गर्ने अधिकार छ भन्ने आरोपमा स्थानीय बासिन्दा वडा नं. ८ बस्ने भरत रामलाई ५ पटक कान समाती उठबस गराएको छ।
पत्थरगाडा गा.वि.स. वडा नं. ३ बस्ने सौला भन्ने

शिक्षक कर्णदेव चौधरी रो.ऐ. वडा नं. ५ बस्ने बद्री यादव, जही वडा बस्ने नेपाली यादव, खुसा यादव रो.ऐ. वडा नं. २ बस्ने मुरेश्वर पंडित जस्तो उच्छृंखल व्यक्तिहरूको जमातले यस्तो भेदभाव पूर्ण क्रियाकलाप गरी हामी दलित माथि अत्याचार गर्दै आइरहेको हुनाले हामी दलितहरू ज्यानसम्म पनि बद्री मलिक र हाम्रो सहयोगी गैरदलित वडा नं. ५ बस्ने उपेश कुमार पंडित वडा नं. ३ बस्ने सत्यदेव गुप्ता माथि यस्तो बिडम्बनापूर्ण कार्यले [illegible]

पाउँ भन्ने आशा साथ यो निवेदन श्री मान समक्ष यो निवेदन चढाएका छौं । श्रीमानको जो आदेश ।

निवेदक

ओम प्रकाश मेहता
गा.वि.स. पत्थरगाडा-३

उपेश कुमार पंडित
गा.वि.स. पत्थरगाडा-५

मिति :- २०६८/८/[illegible] गते

श्रीमान् प्रमुख जिल्ला अधिकारीज्यू
जिल्ला प्रशासन कार्यालय सप्तरी, राजबिराज

विषय : जानकारी सहित अभिलेख (कार्यालय) गरी पाऊँ ।

महोदय,

उपरोक्त सम्बन्धमा जिल्ला सप्तरी गा.वि.स. पत्थरगाडा वडा नं.
[illegible] सार्वजनिक मन्दिरहरूमा (यहाँका दलित समुदायहरूलाई पूजा
[illegible] मन्दिरमा प्रवेश गर्न सहित (यहाँका गैरदलितहरूले
[illegible] को अवस्थालाई (यहाँका दलित समुदायले सामुहिक रू-
[illegible] मिति २०६८।०६।०६ गते मन्दिरमा प्रवेश गरी पूजाआजा गर्दा के-
[illegible] कसैबाट विरोध नभएको तर मिति २०६८।०८।१० गते पत्थर-
[illegible] गा.वि.स. वडा नं. ३ का कर्णदेव चौधरी, वडा नं. ५ का नाग
[illegible] वडा नं. ३ का मुनेश्वर पण्डित, वडा नं. २ का गुनेश्वर पण्डित वडा
[illegible] वडा नं. ५ का किशन यादव तथा वडा नं. ५ का
[illegible] नेपालको यादव, वडा नं. ५ का ... ३ मा उच्च हवल प्रजाति
[illegible] समेतको पहलमा ऐ. ऐ. वडा नं. ३ मा ... पञ्चायतको बैठक बसी
[illegible] मेला गराई त्यसलाई ... मन्दिर प्रवेश गराउन प्रमुख
[illegible] निर्णय भन्दै दलितहरूलाई ... दलित सेवा संघका कार्यकर्ता
[illegible] ऐ. ऐ. बस्ने ललर राम, लाउ मरिक, ...
[illegible] मेहता र ऐ ऐ बस्ने ... साह, रामचन्द्र साह सबैलाई ५ जना
[illegible] श्याम कुमार साह, ... रु १,१५,०००।- ...
[illegible] गराउने र ओमप्रकाश मेहतालाई रु ६५००।- जरिवाना गर्ने र उक्त रकम
[illegible] कुमार पण्डितलाई रु ६५००।- ... मिति २०६८।०९।११ गते सम्म बुझाउनु
[illegible] कर्णदेव चौधरीलाई मिति २०६८।०८।११ गते सम्म ... उल्लेख गरी यस्त
[illegible] गर्नेहरूको सामुहिक बहिष्कार ... कसैले गरेको
[illegible] निवेदन दर्ताको ... जानकारी
[illegible] प्रक्रिया अगाडी बढाइयो भन्ने सहितको जानकारी ... गरी पाउन
[illegible] आवश्यक कानूनी कार्यवाही ... संस्थाहरूको संयुक्त रुपमा यो
[illegible] निवेदन पेश गरेका छौं ।

तपसिल

सि. नं.	संस्थाको नाम	हस्ताक्षर	पद
१	हुलाउंत	[signature]	का.वा. अध्यक्ष
२	दलित नेपाल	[signature]	अध्यक्ष

३ [illegible] — [illegible] — अध्यक्ष

४ [illegible] गजमेर – द. सं. संघ — [illegible]

५ [illegible] राम – [illegible] दलित संरक्षण [illegible] [illegible]

६ [illegible]लाल [illegible] – दलित [illegible] [illegible]

७ [illegible] – स्वतन्त्र दलित विद्यार्थी संगठन – [illegible]

८ [illegible] परिवार – [illegible]

९ [illegible] राम – [illegible] सेवा समिति — [illegible]

१० अमर [illegible] " " "

११ [illegible] राम " " " [illegible]

१२ [illegible] दलित उत्थान मंच [illegible]

१३ [illegible] दलित [illegible] [illegible]

१४ [illegible] राम – [illegible] दलित सेवा संघ – [illegible]

१५ महेन्द्र खवास वसविही – १ महेन्द्र खवास

१६ [illegible] दलित सेवा संघ (कि. ए.) [illegible]

१७ [illegible]कुमार [illegible] दलित सेवा संघ ([illegible]) [illegible]

१८ [illegible] [illegible]

१९ गणपति खवास वसविही – १ गणपति

२० [illegible] खवास वसविही – १ कमल – खवा[illegible]

२१ [illegible] मंडल राजकिराज २ [illegible]

२०६२/०९/१८

मन्दिर प्रवेशको घटनाबारे संयुक्त प्रेस विज्ञप्ती

सप्तरी जिल्ला पत्थरगढा गा.वि.स. वार्ड नं. ३ स्थित सार्वजनिक मन्दिरहरुमा दलितहरुको प्रवेश र यसपछि भएका घटना, परिघटनाबारे सार्वजनिक भएका व्याख्या, विश्लेषण र टिकाटिप्पणी सम्बन्धमा स्पष्ट पार्ने उद्देश्यले हामी सरोकारवालाहरु यो संयुक्त प्रेस विज्ञप्ती जारी गर्दछौं।

हामी जातजाती, धर्म, लिंग, अल्पसंख्यक तथा छुवाछुतका आधारमा गरिने कुनै पनि विभेदको विरुद्धमा प्रष्ट छौं। यो अन्तर्राष्ट्रिय धार्मिक तथा सांस्कृतिक आदेश, प्रचलित राष्ट्रिय कानुन तथा सामाजिक सहिष्णुताको प्रतिकुल [illegible]।

सामाजिक रुपान्तरणको अभिप्रायले गरिने रुपान्तरणमुखी, सुधारात्मक तथा रचनात्मक क्रियाकलापहरु वृहत्तर सामुहिक छलफल पश्चात आमरुपमा परिपक्व हुन्छ र यसले व्यावहारिक स्वरुप धारण गर्दछन्। यसर्थ पहिला कार्यक्रम संचालन गर्दा स्थानीय स्तरमा सम्बन्धित सरोकारवालाहरु बीच समन्वय र जानकारी आदान प्रदानको आवश्यकता पर्दछ। दलितहरुको सामुहिक मन्दिर प्रवेश सम्बन्धी २०६२ पौष ८ गतेको कार्यक्रममा यस प्रकारको वृहत्तर परामर्श र विश्लेषणको कमी महसुस गरियो।

सामुहिक मन्दिर प्रवेश पश्चात पौष १० गतेको स्थानीय समाजले पारित गरिएको भनिएको सामाजिक दण्ड जरिवाना र निर्णयहरु आधारभूत रुपमा गैर कानुनी र सर्वमान्य

-१-

सिद्धान्त अनुसार बिल्कुलै अमान्य छन्। ओम प्रकाश मेहता, तन्नार राम र बद्री मणि लगायतलाई पिटिएको गरिएको एवं जरिवानाको प्रति हाम्रो खेद प्रकट गर्दछौं।

१४. आगामी दिनहरुमा जातपाती, धर्म संस्कृति र लिङ्गको आधारमा सामाजिक रुपले स्थानीय स्तरमा कुनै पनि भेदभाव नगर्ने नगराउने कुरामा हामी पूर्ण प्रतिबद्ध छौं। यस्तै शान्ति गर्दै सामाजिक सद्भावना हाम्रो सक्रिय र सकारात्मक भूमिका रहिरहनेछ।

बलदेव चौधरी

ओम प्रकाश मेहता

पत्थरगढा, सप्तरी।

रोहबर:

१. जीतु गौतम, पूर्व सदस्य, राष्ट्रिय दलित आयोग एवं महासचिव, नेपाल उत्पीडित जातीय मुक्ति समाज
२. गोकुल गौतम, केन्द्रिय सदस्य, गैसस महासंघ नेपाल
३. गजाधर सुनार, महासचिव, दलित गैसस महासंघ
४. जीत खकुरेल, इन्सेक
५. चन्द्रमान विश्वकर्मा, महासचिव, दलित सेवा संघ
६. सुनिल बस्नेत, दलित महिला संघ
७. शिरोमणी ~~दवाडी~~ ढुंगाना, जागरण मिडिया सेन्टर
८. तिलक रङ्के, लाहोर्निड

पार्टी प्रतिनिधि:

१. सुमन प्याकुरेल, नेकपा एमाले, सगरमाथा अञ्चल सचिव.